

# ΤΑ ΠΕΡΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΝΤΕΧΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ!



Μαίρη Κάσσατ (Mary Stevenson Cassatt), Στο θεαρείο, 1878. Μουσείο Καλών Τεχνών, Βοστώνη. (λεπτομέρεια)



## Εσύ ξέρεις, ποιος ήταν αυτός ο Τρικολίδης;

### (Μέρος Α΄)



Γράφει ο  
μαέστρος  
Δρ Χρήστος  
Ηλ. Κολοβός

**Α**υτή την ερώτηση έκανε μια καλοστεκούμενη και καλοντυμένη κυρία της Βόρειας Ελλάδας, στη φίλη της που την συνόδευε, καθώς ανέβαιναν ανγκαζέ με αργό και σταθερό βήμα τις σκάλες για την αίθουσα τελετών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, την Κυριακή 2 Οκτωβρίου 2022, το βράδυ. Αλήθεια, ακούγοντάς την, δε μπόρεσα να καταλάβω εάν τελικά γνώριζαν και οι δύο ή κάποια από τις δύο, ποιος ήταν ο Τρικολίδης - το τιμώμενο πρόσωπο της βραδιάς και σωστότερα, την μνήμη ποίου θα τιμούσαμε εκείνο το βράδυ, με την συναυλία που επρόκειτο να ακούσουμε, το ντοκυμανταίρ που θα βλέπαμε ενδιάμεσα και την μουσικολόγο, επιμελήτρια του όλου, συγγραφέα των κειμένων και παλαιά μαθήτρια του «Νέου Ωδείου Θεσσαλονίκης» που είχε ιδρύσει ο Τρικολίδης πριν από 45 χρόνια περίπου, Δοκτορέσσα Μαριάννα Μποζαπαλίδου, να κάνει ανάμεσα σε μουσική και ντοκυμανταίρ τις απαιτούμενες γέφυρες, όχι για την «ένωση» απλά των λεχθέντων και ιδωμένων, μα ουσιαστικές, δίνοντάς μας ακόμη περισσότερα στοιχεία για την ζωή και το έργο του Μαέστρου Κάρολου Τρικολίδη, ο οποίος είχε φύγει από τη ζωή στην αρχή εκείνης της χρονιάς, στις 20 Ιανουαρίου 2022, στην Αυστρία από καλπάζοντα καρκίνο. Εντός πενταμήνου. Φεύ!

Λειτουργώντας αντανακλαστικά όταν άκουσα την κυρία να ρωτά τη φίλη της εάν γνωρίζει ποιος ήταν ο Τρικολίδης, κοίταξα απορημένος την παρέα μου, ρωτώντας με τα μάτια: «Μα, τι λέει η κυρία; Δεν ξέρει αλήθεια ποιος είναι ο Τρικολίδης; Μα καλά, δεν έριξε μια ματιά στο πρόγραμμα να διαβάσει κάτι πριν

ανέβουν στην αίθουσα;». Και τότε η συνοδός μου μού είπε σιγανά να μην ακουστούμε, ότι η κυρία πριν φτάσει η φίλη της φυλλομετρούσε το πρόγραμμα της βραδιάς και έδειχνε να απορεί για κάτι που εμείς ακόμη δεν γνωρίζαμε. Όταν κάτσαμε στις θέσεις μας, ανοίξαμε κι εμείς το πρόγραμμα να διαβάσουμε το βιογραφικό του Μαέστρου, να δούμε διάφορες φωτογραφίες από την πλούσια διαδρομή του στο χώρο της μουσικής και της εκπαίδευσης, να τον δούμε δίπλα σε μεγάλους καλλιτέχνες του καιρού του που είχε την τύχη και την τιμή να συνοδεύσει κ.λπ. Ξέρετε, όλα αυτά που δημοσιεύουν σε ανάλογα αφιερώματα για τον τιμώμενο. Και, ώ! του θαύματος, όσο και να ψάξαμε μέσα στο πρόγραμμα, **ΔΕ** βρήκαμε απολύτως **ΤΙΠΟΤΕ** για τον Τρικολίδη. Η μόνη αναφορά στο όνομά του, ήταν στο εξώφυλλο, όπου υπήρχε και μια φωτογραφία του και τίποτε άλλο. Μείναμε με το στόμα ανοιχτό, που λέει ο Λαός μας. Κοιταχτήκαμε, απορήσαμε, νευριάσαμε, στενοχωρηθήκαμε και εγώ είπα, «μα, γιατί;» και η παρέα μου πολύ στεναχωρημένη απάντησε, “wagum?” και για λίγα δευτερόλεπτα μείναμε χωρίς να μιλάμε και δίχως να κουνιόμαστε καθόλου.





Η εκδήλωση άρχισε με την απαστράπτουσα εξ αύρας και ενέργειας προς εμάς, Δοκτορέσσα Μποζαπαλίδου, πολύ προσεγμένα ντυμένη, με ένα μακρύ σκούρο φόρεμα και τα μαλλιά ξέπλεκα, σοβαρή, γνώστρια φαινόταν και αποδείχθηκε των όσων θα μας εξιστορούσε και εμφανώς συγκινημένη, να παίρνει τη θέση της και να δίνει το έναυσμα για να ξεκινήσει η πολυπόθητη εκδήλωση.

Και μόλις άρχισε να παίζει το βίντεο η πρώτη ομιλήτρια αν θυμάμαι καλά, ήταν η πρώτη σύζυγος του Τρικολίδη, πρωταγωνίστρια της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και των γερμανικών θεάτρων, Βαρβάρα Τσαμπαλή. Εκείνο το λεπτό λοιπόν, ανοίξαμε ταυτόχρονα με την παρέα μου το πρόγραμμα για να δούμε και ποιοι άλλοι εκτός της Τσαμπαλή, εμού του ιδίου και του Μαέστρου, στενού φίλου από τα φοιτητικά χρόνια της Βιέννης και συναδέρφου του Τρικολίδη, Βύρωνα Φιδετζή, λαμβάνουν μέρος. Και ξανά με κατάπληξη μεγάλη διαπιστώσαμε, ότι ούτε τα ονόματα των διαφόρων άγνωστων ακόμη σε εμάς προσωπικοτήτων που θα βλέπαμε εκείνο το βράδυ στο «πανί», δεν ήταν γραμμένα στο ανά χείρας πρόγραμμα, που είχε και λάθη. Τώρα πια, νευριάσαμε και οι δυο «για τα καλά». Μα είναι δυνατόν να γίνεται ένα τέτοιο αφιέρωμα από έναν κρατικό οργανισμό, τον οποίον ο εκλιπών υπηρέτησε για περίπου 40 χρόνια από τις θέσεις του μόνιμου αρχιμουσικού και του αναπληρωτή καλλιτεχνικού διευθυντή πάνω από μια φορά, και να μην γράφεται τίποτε απολύτως στο πρόγραμμα για τον ίδιο, τη ζωή του και το έργο του γενικά και ειδικά στην Ορχήστρα, τη Θεσσαλονίκη, τη Βόρεια Ελλάδα; Α, ναι... λησμόνησα να σάς πω, ότι θα έπαιζε η Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης... Μάλλον δεν θα έχουν ξανακάνει ανάλογα αφιερώματα και δεν θα ήξεραν πώς δημιουργείται το αντίστοιχο πρόγραμμα που προσφέρει στο κοινό και ο επιμελητής του εν λόγω δεν ρώτησε κανέναν για να μάθει. Και καλά, αυτός δεν ρώτησε, η διευθύντρια της ΚΟΘ, δεν ήξερε; Δεν το έλεγξε πριν τυπωθεί; Δεν απαίτησε να ξαναγραφτεί; Εκτός, εάν κάποιοι παλαιοί «δαίμονες» που κυνηγούσαν εν ζωή τον Τρικολίδη, λόγω φθόνου και ένεκα μικρότερης παιδείας και γενικότερης κουλτούρας από αυτόν, συνεχίζουν να τον κυνηγάνε και μετά θάνατον και να μην τον αφήνουν «ν' αγιάσει» που λέει

ο Λαός μας, ούτε στον «άλλο» κόσμο.

ΚΡΑΤΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ομμα

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΜΕΓΑΡΟΥ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Υπό την εποπτεία του ΥΠΠΟΑ

→ 2022

**ΣΟΥΜΠΕΡΤ & Ρ. ΣΤΡΑΟΥΣ**

ΣΥΝΑΥΛΙΑ - ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΚΑΡΟΛΟ ΤΡΙΚΟΛΙΔΗ

**ΚΥΡΙΑΚΗ 2 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ**

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Την συναυλία διηύθυνε τελικά ο παλαιός μαθητής του Τρικολίδη, Χάρης Ηλιάδης με εξαιρετική επιτυχία δίνοντάς μας την *Ημιτελή* του Σούμπερτ (1797-1828), στην οποία θαυμάσαμε έναν πολύ μεστό ήχο από τα τσέλλα-μπάσσα, αλλά και όλα τα έγχορδα, ήχο που θυμόμαστε ήδη εδώ και πολλά χρόνια από την Πρώτη εκτέλεση της *Τίγκρας* του Σαμάρα στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, υπό τη μπαγκέττα του διαπρεπούς Ελληνοϊταλού αρχιμουσικού Angelo Cavallaro, σε κάποιες Ελληνικές Μουσικές Γιορτές, που εμπνεύστηκε και διοργάνωσε ο Βύρων Φιδετζής για περίπου 15 χρόνια, μέχρι που οι δύο αμέσως επίγονοί του καλλιτεχνικοί διευθυντές της ΚΟΑ, κατήργησαν - θα ξέρουν καλύτερα αυτοί μάλλον... Μετά την Σούμπερτ, ακούσαμε το



συμφωνικό ποίημα του Ρίχαρντ Στράους (1864-1949) *Θάνατος και Εξαϋλωση* και δύο από τα *Τέσσερα τελευταία τραγούδια* του Ρίχαρντ Στράους επίσης, με την Θεσσαλονικιά σοπράνο, Σοφία Κυανίδου, η οποία τα απέδωσε πολύ μουσικά και το κοινό την χειροκρότησε θερμά και την ξανάβγαλε στη σκηνή μαζί με τον Μαέστρο της βραδιάς πολλές φορές. Θα διηύθυνε και ο Βλαδίμηρος Συμεωνίδης, μα αρρώστησε και έτσι ανέλαβε εξ ολοκλήρου ο Ηλιάδης. Αξίζει να αναφέρουμε εδώ, πως στο γνωστό βίντεο με τον Κάραγιαν και τη Φιλαρμονική του Βερολίνου, που παίζουν το *Θάνατο και Εξαϋλωση*, την μουσική σε “play back” ηχογράφησε στο στούντιο «μία κι έξω», με τη διάσημη Φιλαρμονική, ο Τρικολίδης, γιατί ο Κάραγιαν είχε άλλες υποχρεώσεις, Ακόμη και σήμερα το συγκεκριμένο βίντεο θεωρείται αναφοράς.

Στο περιβόητο ντοκυμανταίρ που η Μαριάννα Μποζαπαλίδου έκαμε με ιδιαίτερη τέχνη, ακρίβεια, αγάπη και φροντίδα, και εκμεταλλεύτηκε στο έπακρον όλο το αρχειακό υλικό από αφίσσες, προγράμματα και στοιχεία για την ζωή και το έργο του Μαέστρου, που της προσφέραμε από το αρχείο μας, μόνο για την συγκεκριμένη συναυλία-αφιέρωμα, και συνέθεσε με μαστοριά όλα τα προσφερόμενα στοιχεία σε ένα εκπληκτικό κείμενο, εκτός της Τσαμπαλή, του Φιδετζή και του γράφοντος, όπως είπαμε, μίλησαν και τα κοντσερτίνα της ΚΟΘ, Σίμος Παπάνας και Αντώνης Σουσάμογλου, ο κιθαρίστας Κώστας Κοτσιώλης, ο συνθέτης και καθηγητής τότε του ΑΠΘ, Χρήστος Σαμαράς, ο μαέστρος Χάρης Ηλιάδης, ο τσελλίστας της ΚΟΘ Γιώργος Μανώλας, καθώς και ο τότε διευθυντής της Εναλλακτικής Σκηνής της ΕΛΣ, Αλέξανδρος Ευκλείδης.

Όλοι είχαν να πούνε μόνο καλά και συγκινητικά λόγια για τον Μαέστρο, φωτίζοντας διάφορες πλευρές της προσωπικότητάς του, του ταλέντου του, του οράματός του για την παιδεία και την μουσική εκπαίδευση γενικότερα, και ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη, τις ερμηνείες του, αλλά και την ζωή του στην Αυστρία, στα πανέμορφα χωριά που γεννήθηκε και έζησε επάνω στις Άλπεις, το Badaussee και το Altaussee, αλλά και τα 50 χρόνια που έζησε στην Θεσσαλονίκη

υπηρετώντας κυριολεκτικά με αυταπάρνηση την μουσική και το μεγάλο όνειρο και στόχο της ζωής του, να μορφώσει μουσικά τα παιδιά και μαζί και τους γονείς τους, φέρνοντας πρώτος την μουσική προπαιδεία, πριν ακόμη καλά-καλά βρει σπίτι, ερχόμενος από τη Βιέννη, όπως λέει ο Γιώργος Μανώλας στο ντοκυμανταίρ.

Καλλιθέα-Αθήνα, 16/7/2023



**Χρήστος Ηλ. Κολοβός (διευθυντής ορχήστρας, ερευνητής):** Καθηγητής διεύθυνσης ορχήστρας στο Ωδείο Κλασικής και Σύγχρονης Μουσικής - Σπύρος Μάζης. Διδάκτωρ ως υπότροφος του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ και των Ιδρυμάτων «Σταύρος Νιάρχος», “Perras, Cholette & Cholette” και της κυρίας Ν.Σ.Α. Νικητής του διεθνούς διαγωνισμού όπερας Φιλαρμονικής Ορχήστρας «Mahler» Βιέννης (2014). Σπούδασε (βιολί, διεύθυνση, θεωρητικά) σε Ελλάδα, Ολλανδία, Καναδά με: Τζουμάνη, Dondeger, Δημητριάδη, Vis, Tien, Bellomia, Rivest, Κούκο κ.ά. εξειδικευόμενος στην όπερα και τη σύγχρονη μουσική. Βοηθός μαέστρος των: Τρικολίδη (9η Μπετόβεν), Καρυτινού («Γενούφα») κ.ά. Έχει εμφανισθεί από το Μόντρεαλ ως τη Μόσχα ως ρεσιταλίστ και μαέστρος. Από εικοσαετίας αφιερώθηκε στο έργο του Κωνσταντίνου Κυδωνιάτη, ερευνά την Νεοελληνική Έντεχνη Μουσική, γράφει και δημοσιεύει τακτικά εντός και εκτός συνόρων, δίνει διαλέξεις, εργάζεται ως επιμελητής σε ελληνικούς και ξένους εκδοτικούς μουσικούς οίκους. Επί 10ετία συνεργάστηκε με τον Τάκη Καλογερόπουλο. Δίδαξε στα: Fontys Conservatorium (Ολλανδία) και Μουσικό Γυμνάσιο - Λύκειο Ιλίου, ίδρυσε το «Κουαρτέτο Εγχόρδων Κυδωνιάτης» και διετέλεσε εξάρχων της Amsterdam Symphonie Orkest “Con Brio”.